

Проект «Учене в толерантност»

Проучване, изследване и анализ на нивото на толерантност в държавните училища към МОН“ - доклад от количествени изследвания сред педагогически специалисти и сред ученици от 14 до 19 г.

Юли - Август 2013

Изготвен за:

ЕВРОПЕЙСКИ СОЦИАЛЕН ФОНД 2007 – 2013 МИНИСТЕРСТВО НА ТРУДА И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА
ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ”

ЦОИДУЕМ

ПРОЕКТ „УЧЕНЕ В ТОЛЕРАНТНОСТ“

Център за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства гр. София 1797, бул. "Г.Димитров" 52, ет.1, http://coiduem.mon.bg, e-mail: coiduem@mon.bg

Изготвен от:

СЪДЪРЖАНИЕ

СЪДЪРЖАНИЕ 2

ЦЕЛИ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО 3

МЕТОДОЛОГИЧЕСКА РАМКА 4

ОСНОВНИ ИЗВОДИ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ 5

ЦЕЛИ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

1. Проучване на нивото на толерантност в държавните училища към МОН
2. Оценка на нуждите от обучение на педагогическите специалисти
3. Генериране на идеи и теми за обучения

Цели на качественото проучване

⬇

ДА СЕ ПРОУЧАТ ДЪЛБОЧИННО

- нагласите към темата за толерантността в училищната система.
- индикаторите за количественото проучване
- идеи, предложения и препоръки за теми за обучения относно следните направления:
  - Иновативни антидискриминационни образователни дейности;
  - превантивни мерки за антидискриминация;
  - изграждане на толерантна среда в училище;
  - умения за справяне с нетолерантността в училище;
  - „различните деца“ в училище;

Цели на количественото проучване

⬇

ДА СЕ ИЗМЕРЯТ

- Нивото на толерантността – в очите на учители и ученици
- Разпространеността на видовете нетолерантност в училище
- Дела на учителите и учениците, преминали някакви обучения по теми, свързани с толерантността
- значимите теми за обучения за колко от учителите са значими и важни

ЕТАП I: КАЧЕСТВЕНО ИЗСЛЕДВАНЕ

МЕТОД ЗА СЪБИРАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ:	Дълбочинно структурирано интервю с продължителност до 1 час.
ИЗПОЛЗВАН ИНСТРУМЕНТАРИУМ:	Структуриран въпросник – ръководство за провеждане на дълбочинни интервюта.
ЦЕЛЕВА ГРУПА УЧАСТНИЦИ:	Директори, помощник директори, училищни психолози, педагогически съветници, учители в училища, посочени от възложителя в приложения към конкурсната документация списък
РАЗМЕР НА ИЗВАДКАТА:	30 респондента
ПОДБОР НА УЧАСТНИЦИТЕ:	Типологично подбрани представители от различни по вид училища от приложения към конкурсната документация списък (списъкът с обхванатите в този етап училища е в представен в Писмената Разработка)
ПЕРИОД НА ПРОВЕЖДАНЕ	Юли-август 2013 година

ЕТАП II - КОЛИЧЕСТВЕНО ИЗСЛЕДВАНЕ

МЕТОД ЗА СЪБИРАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ:	Преки лични анкети или преки лични интервюта
ИНСТРУМЕНТАРИУМ:	Структурирани въпросници
ЦЕЛЕВА ГРУПА УЧАСТНИЦИ:	педагогически специалисти и ученици
РАЗМЕР НА ИЗВАДКАТА:	1632 респондента в 163 училища (980 педагогически специалисти и 652 ученици)
ДИЗАЙН НА ИЗВАДКАТА	типологична, квотна
ПЕРИОД НА ПРОВЕЖДАНЕ	Август-септември 2013 година

РАЗМЕР И ДИЗАЙН НА ИЗВАДКИТЕ

		Качествено	Количествено
	Професионална гимназия	16	128
	Помощно училище	5	19
	Специално училище	1	3
	Общообразователно училище	3	5
	Оздравително училище	1	3
	Възпитателно училище- интернат	2	2
	Болнично училище	1	1
	Социално- педагогически интернат	1	1
	Профилирана гимназия		1
	Общо	30	163

Предложения от всички участници в учебния процес за повишаване на толерантността

Наличие на познания и уменията на учителите за изграждане на толерантна среда, за справяне с агресията и дискриминацията в ДУ

Нагласите на учители, директори и ученици към прояви на нетолерантност в училище;

Основни проблеми в училището, свързани с темата; основни прояви на нетолерантност

Операционализация на понятието толерантност: концепцията, представата за толерантност и нетолерантност

ЦЕЛИ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Основни изводи от първия етап на изследването

ФОРМИ НА НЕТОЛЕРАНТНОСТ И АГРЕСИЯ В УЧИЛИЩЕ

- В резултат на проведените дълбочинни структурирани интервюта може да се заключи, че вербалната агресия е най-често срещаната от формите на нетолерантност и агресия, проявявана в българските училища. Почти всички респонденти споменават, че тази форма на агресия е срещано явление в техните училища.

- Физическата агресия също е сред формите на агресия и нетолерантност, наблюдавани в по-голямата част от българските училища. Почти паралелно с нея се наблюдава и индиректната агресия (всякакъв вид издевателства с достойнството на човека, които не включват физическа или вербална агресия), насочена главно към постигането на цели с неутрален характер. Почти половината от респондентите споменават, че са се сблъсквали с увреждане на материалната среда, като форма на агресия в училище.
- Като най-голям проблем напоследък се определя вербалната агресия, следвана от индиректната агресия и увреждането на материалната среда.

- Близо една трета от респондентите споменават, че напоследък нямат проблеми с нетолерантност и агресия в училище, но това до голяма степен потвърждава хипотезата, че сред голяма част от респондентите няма достатъчна осъзнатост и идентифициране на различните форми на нетолерантност и агресия. За това говори фактът, че въпреки споменатите срещани форми на агресия и нетолерантност в училище, проявявани най-често по отношение на отделни ученици, почти половината от респондентите отговарят отрицателно на конкретен въпрос дали са имали прояви на нетолерантност от страна на ученици към ученици в училище,.

ФОРМИ НА НЕТОЛЕРАНТНОСТ И АГРЕСИЯ В УЧИЛИЩЕ

- Сред видовете прояви на нетолерантност и агресия, които са били проблем, но напоследък вече не са, първо място заема физическата агресия. Сред споменатите са също вербалната и индиректната агресия, а в много редки случаи и инструменталната агресия.

- Най-често нетолерантноста и агресията в училище се проявяват към отделни ученици. Респондентите, които споменават за такива прояви, най-често са на мнение, че причините за тях се коренят в различията по отношение на психо-емоционално поведение.

Чувствителност към “различните” деца в училище

- Резултатите от проведеното изследване показват, че респондентите са чувствителни към различията между децата и забелязват “различните деца” в училище. Само двама от респондентите заявиха, че в техните училища не са забелязвали да има деца, които се отличават по някои от набелязаните индикатори (етнос, религия, психо-емоционално поведение, социално-материален статус, физически или умствени увреждания, сексуална ориентация и т.н.).

- Най-често посочваните признаци на различност са етносът и психо-емоционалното поведение, следвани от социално-материалния статус, религията, езика и възрастта.

- Физическите увреждания и различният цвят на кожата не се възприемат като достатъчно значими признаци за

- Умствени увреждания, както забавеното интелектуално развитие по принцип са признаци, които предразполагат и често налагат различно отношение към учениците, но те се срещат значително по-рядко в стандартните общообразователни училища.

Цялостна оценка на нивото на толерантност към различността в училище

- Респондентите оценяват най-високо нивото на толерантност в отношенията между управленския екип и учениците и между управлениския екип и учителите, докато най-ниска (под средното ниво) е преобладаващата оценка за нивото на толерантност между учениците.

- С оценки около средното се оценяват отношенията между учителите, както и отношенията между учениците и учителите.

Чувствителност към “различните” деца в училище

- Резултатите от проведеното изследване показват, че респондентите са чувствителни към различията между децата и забелязват “различните деца” в училище. Само двама от респондентите декларираха, че в техните училища не са забелязвали да има деца, които се отличават по някои от набелязаните индикатори (етнос, религия, психо-емоционално поведение, социално-материален статус, физически или умствени увреждания, сексуална ориентация и т.н.).

- Най-често посочваните признаци на различност са етносът и психо-емоционалното поведение, следвани от социално-материалния статус, религията, езика и възрастта. В по-малка степен са отбелязвани физическите увреждания и различният цвят на кожата, както и превъзходство в развитието или умствени увреждания.

ПРОЯВИ НА НЕТОЛЕРАНТНОСТ /1

ОТ УЧЕНИЦИ КЪМ УЧЕНИЦИ

- В най-голяма степен, проявите на нетолерантност от ученици към ученици, за които споделят респондентите, са се дължали на различия в психо-емоционално поведение. В някои случаи респондентите не могат сами да дефинират това като признак за проява на нетолерантност и характеризират проявите на агресия по този показател като “обикновени междуличностни конфликти и дрязги, неприязън” (Директор, Общообразователно училище). Някои от респондентите споменават за агресия и нетолерантност, породени към “емоционално различни” или деца с “различни поведенчески навици“, което също може да се съотнесе към различия на база психо-емоционално поведение.

- Друг относително често споменаван признак за проява на агресия е разликата в социално-материалния статус.

- Сред по-малко споменаваните са показателите “възраст” и “различен цвят на кожата”, като в редки случаи се споменава за агресия и нетолерантност към ученици с различна религия, умствени увреждания или към такива, които превъзхождат останалите деца в развитието си”.

- В единични случаи се споменава за нетолерантност на база различен език, физически увреждания и дори местоживеене.

ПРОЯВИ НА НЕТОЛЕРАНТНОСТ /2

Прояви на нетолерантност от учители към ученици

- Малко от интервюираните директори и учители споменаватединични случаи на прояви на нетолерантност от учители към ученици, но все пак е показателно наличието изобщо на такива прояви. Сред спомената причини за тях са различия по отношение на психо-емоционално поведение, религия, социално-материален статус, умствени увреждания или към деца, които превъзхождат останалите деца в развитието си. Докладваните видове агресия са предимно вербални, но се споменава за случаи на индиректна и дори физическа агресия.

Прояви на нетолерантност от страна на членове на колектива към учители

- Докладваните прояви на нетолерантност от страна на членове на колектива към учители също са единични случаи и като причини за тях се изтъкват различия по отношение на психо-емоционално поведение, социално-материален статус, възраст и степен на професионализъм. Докладваните видове агресия са предимно вербални, но се споменава за случаи на индиректна агресия и изолация. В някои случаи, слуховете за закриване на училището или съкращения на персонала са причината за разваляне на добрите взаимоотношения в колектива и проявите на някои видове агресия.

ЗАПОЗНАТОСТ С ТЕМИ, СВЪРЗАНИ С ТОЛЕРАНТНОСТТА.

- По-голямата част от респондентите заявяват, че екипът в училището им е запознат с темите за правата на човека, за правата на децата, с темата за толерантността в образователната система, както и с различните форми на нетолерантност.

- Сред по-малко познатите са начините за справяне с различните форми на нетолерантност, както и различните документи за толерантността в образователната система.

- Антидискриминационните образователни дейности са непознати или по-скоро непознати за част от респондентите.

- Около половината от респондентите обаче признават, че не са преминавали или не знаят някой от екипа им да е преминавал през специални обучения по тези теми.

- Също толкова признават, че не са прилагали или не знаят да са се прилагали в тяхното училище някакви иновативни антидискриминационни образователни дейности - превантивни или коригиращи.

- В същото време, по-голямата част от респондентите твърдят, че са обучавани как практически да се справят със различните форми на агресия. Те обаче, често визират общото си педагогическо образование, а не допълнителни обучения. Затова са на мнение, че техният екип е до голяма степен подготвен да се справя с различните форми на нетолерантност и агресия.

Препоръки за теми за обучения, свързани с толерантността в държавните училища

НЕОБХОДИМОСТ ОТ ОБУЧЕНИЯ – ПРЕПОРЪКИ ЗА ТЕМИ НА ОБУЧЕНИЯТА

- Респондентите оценяват като най-важна и най-необходима тема за обучения, свързана с толерантността развитието на комуникация между училище, семейство, социална среда, в която децата живеят и обществото като цяло.

- Темата за уважение към личността също е сред най-често посочваните.

- Друга често посочвана тема е тази за подобряването на микроклимата и психоемоционалната атмосфера в училище и развитие на умения за решаване на конфликти

- Темим които интервюираните учители и директори смятат, че са необходими за екипите им в държавните училища са:

  - приемането на хора с физически и психически увреждания,
  - въвличане на учителите в дейности, свързани с толерантността,
  - стимулиране на взаимна солидарност и приемане в общностите (която е най-препоръчвана за обучение сред учениците).
  - приемане на всякакъв вид етнически и междукултурни различия и
  - зачитането на правата на детето на практика
  - развитието на различни интеркултурни дейности на учениците.

НЕОБХОДИМОСТ ОТ ОБУЧЕНИЯ – ПРЕПОРЪКИ ЗА ТЕМИ НА ОБУЧЕНИЯТА

Други теми, които бяха споменати от единични респонденти също заслужават да бъдат предложени за разработване в обучения:

- Подходи и начини за създаване на толерантна среда в чуждестранни образователни системи: представяне на добри практики
- Характеристики на толерантния човек. Нравствена толерантност
- Демократичност в управлението – тази тема е свързана в голяма степан с толерантността във всякакви аспекти
- Обмен на опит и добри практики (имаше и конкретни предложения – например интервюирани от 21 СОУ за деца с увредено зрение – гр. Варна, предлагат опита на екипа си при провеждане на обучения от този тип.)
- Обучение в медиация при решаване на конфликти
- Иновативни формати на обучения, в които участват заедно учители и ученици учители родители и ученици
- Развиване на толерантността чрез осъществяване на повече съвместни дейности / проекти между учители, родители и ученици.

НЕОБХОДИМОСТ ОТ ОБУЧЕНИЯ – ПРЕПОРЪКИ ЗА ТЕМИ НА ОБУЧЕНИЯТА

- Някои от интервюираните директори споделиха, че всякакъв вид обучения допринасят за повишаване на толератността в училище, особено:

- обучения, свързани с развитие на екипността;
- обучения насочени към намаляване на стреса в училище също допринасят за развитие на толератността между участниците в учебния процес;
- обученията за личностно усъвършенстване;
- обучения и дейности, насочени към разширяване на общата култура на учениците по посока на междукултурното взаимодействие ще допринесе за развитие на нагласа на толерантност.

ДРУГИ ПРЕПОРЪКИ

На базата на първия етап от проучването могат да бъдат направени и някои други важни изводи, свързани с подхода и организацията на предстоящите обучения:

- Първо, в училищата, в които ще бъдат провеждани обучения трябва да бъде направена предварителна диагностика с цел установяване на конкретното ниво на запознатост с всичките възможни аспекти на понятието и концепцията за толерантността, тъй като този предварителен етап на изследователския проекта показва, че представата за нея е доста абстрактна и фрагментирана.

- Второ, част от темите трябва да бъдат поставени в по-широк контекст, насочен към развитие на общата култура в посока на поликултурно възпитание, развитие на ценностната система и усъвършенстване на личността като цяло

- Трето, обученията трябва да имат подчертано практически характер:
  - теорията трябва да бъде малко и адекватно съобразена с целевите групи и да бъде поднесена по лек и увлекателен начин;
  - трябва да бъдат решавани конкретни казуси чрез ролеви игри и други интерактивни похвати

- Четвърто, основно трябва да се работи в посока на превенция от нетолерантност

- Пето, за да бъдат постигнати реални и устойчиви във времето трябва да бъде приложен систематичен и планиран подход, а не само спорадични опити и усилия (както отбелязаха някои от респондентите)

- Шесто, трябва да бъдат представени и разработени иновативни обучителни подходи които излизат извън сферата на досега прилаганите стандартни форми на обучения – като например учене чрез правене; въвличане на повече от една целева група в обучението; взаимообучителни подходи и т.н.

Графични резултати – педагогически специалисти

РАЗБИРАНЕ ЗА ТОЛЕРАНТНОСТ

ВЪЗМОЖЕН Е ПОВЕЧЕ ОТ ЕДИН ОТГОВОР

Педагогически специалисти	Всички	Тип училище		
		Гимназия	Общообразователно училище	Друго училище
База	980	784	18	178
Уважаване и зачитане на личността и мнението на другия	78%	77%	89%	83%
Приемане на всички различия между хората, на различните хора	71%	68%	83%	84%
Да има диалог- взаимно чуване и отстъпчивост от двете страни	63%	63%	72%	64%
Разрешаване на проблемите чрез общуване, сътрудничество	49%	49%	72%	47%
Равнопоставеност - равни човешки права	49%	49%	67%	47%
Добри взаимоотношения в колектива	45%	44%	67%	47%
Да даваш възможност за изява и на другите	40%	40%	61%	40%
Да спазваш социалните норми и правила за поведение	39%	39%	67%	38%
Да помагаш на другите, добронамереност и съпричастност	39%	37%	61%	44%
Липса на всякакъв вид агресия	34%	32%	44%	41%
Право на избор	33%	33%	61%	33%

Ученици	Всички	Пол		Възраст	
		Момиче	Момче	13-16	17-19
База	652	291	361	309	343
Уважаване и зачитане на личността и мнението на другия	67%	69%	66%	65%	70%
Приемане на всички различия между хората, на различните хора	62%	61%	62%	59%	64%
Да разбираш другия - да има диалог – взаимно чуване и отстъпчивост от двете страни	50%	55%	45%	49%	50%
Да помагаш на другите, добронамереност и съпричастност	48%	51%	46%	48%	48%
Равнопоставеност - равни човешки права	40%	45%	36%	38%	41%
Да даваш възможност за изява и на другите	38%	42%	35%	37%	38%
Добри взаимоотношения в колектива	35%	35%	34%	33%	37%
Да спазваш социалните норми и правила за поведение	33%	37%	29%	28%	37%
Липса на всякакъв вид агресия	31%	34%	29%	33%	29%
Разрешаване на проблемите чрез общуване, сътрудничество	30%	35%	25%	30%	29%
Право на избор	21%	24%	19%	20%	23%
Гъвкавост, отвореност към нови идеи	14%	13%	15%	15%	13%
Не знам	1%	1%	1%	2%	0%

Педагогически специалисти	Всички	Тип училище		
		Гимназия	Общообразователно училище	Друго училище
База:	980	784	18	178
Вербалната агресия	59%	62%	61%	43%
Пренебрежително, неуважително поведение	54%	59%	72%	30%
Индиректна агресия	39%	41%	56%	28%
Физическа агресия	36%	35%	28%	43%
Увреждане на материалната среда	31%	31%	28%	34%
Изолация на 1 или повече човека	30%	34%	22%	15%
Инструментална агресия	13%	12%		8%
Не сме имали	12%	10%	28%	23%

Ученици	Всички	Пол		Възраст	
		Момиче	Момче	13-16	17-19
База:	652	291	361	309	343
Вербалната агресия	73%	75%	70%	72%	73%
Пренебрежително, неуважително поведение	52%	55%	49%	47%	56%
Индиректна агресия	38%	47%	31%	32%	44%
Изолация на 1 или повече човека	36%	41%	32%	35%	36%
Физическа агресия	34%	30%	38%	36%	33%
Увреждане на материалната среда	22%	22%	22%	22%	22%
Наказания, които накърняват достойнството	12%	12%	12%	14%	10%
Не сме имали	13%	12%	13%	16%	10%

“РАЗЛИЧНИТЕ” ДЕЦА В УЧИЛИЩЕ

Има ли във Вашето училище "различни деца"

Педагогически специалисти	Всички	Гимназия	Общообразователно училище	Друго училище
База	980	784	18	178
Да	92%	93%	72%	94%
Не	6%	6%	28%	6%
Не знам	1%	2%	0%	1%

По какво се различават от останалите?

Педагогически специалисти	Всички	Тип училище		
		Гимназия	Общообразователно училище	Друго училище
База	980	784	18	178
Етнос	76%	79%	92%	64%
Социално-материален статус	60%	61%	62%	53%
Религия	55%	57%	85%	44%
Психо-емоционално поведение	53%	51%	62%	61%
Език	35%	34%	54%	36%
Физически увреждания	33%	25%	23%	69%
Деца, които превъзхождат останалите деца в развитието си	27%	29%	39%	17%
Умствени увреждания	23%	11%	15%	78%
Възраст	20%	14%	46%	43%
Различен цвят на кожата	15%	14%	46%	17%
Политическа принадлежност на родителите	3%	4%		

База: Всички респонденти, които са казали, че има различни деца / 906 респ.

ОЦЕНКА НА НИВОТО НА ТОЛЕРАНТНОСТ И ВИДОВЕ АГРЕСИЯ В УЧИЛИЩЕ

Как бихте оценили като цяло нивото на толерантност към различността във Вашето училище като цяло и в отношенията между:

Педагогически специалисти	Всички	Тип училище		
		Гимназия	Общообразо вателно училище	Друго училище
База	980	784	18	178
В училището като цяло	4,2	4,2	4,7	4,3
Учениците	3,8	3,8	4,2	3,9
Учители и ученици	3,4	3,4	3,9	3,3
Учители към учители	4,0	4,0	4,5	4,0
Управленския екип и учителите	4,1	4,1	4,5	4,1
Управленския екип и учениците	4,2	4,1	4,5	4,2

Средна оценка:

5 *– Много високо ниво на толерантност*

1 *– Много ниско ниво на толерантност*

Кои видове агресия са се проявявали във вашето училище?

Педагогически специалисти	Всички	Тип училище		
		Гимназия	Общообразо вателно училище	Друго училище
База	980	784	18	178
Вербалната агресия	59%	62%	61%	43%
Пренебрежително, неуважително поведение	54%	59%	72%	30%
Индиректна агресия	39%	41%	56%	28%
Физическа агресия	36%	35%	28%	43%
Увреждане на материалната среда	31%	31%	28%	34%
Изолация на 1 или повече човека	30%	34%	22%	15%
Инструментална агресия	11%	12%		8%
Не сме имали	12%	10%	28%	23%

База: Всички респонденти

ОЦЕНКА НА НИВОТО НА ТОЛЕРАНТНОСТ И ВИДОВЕ АГРЕСИЯ В УЧИЛИЩЕ

Как бихте оценили като цяло нивото на толерантност към различността във Вашето училище като цяло и в отношенията между:

Ученици	Всички	Пол		Възраст	
		Момиче	Момче	13-16	17-19
База	652	291	361	309	343
Ниво на толерантност в училището като цяло	3,63	3,69	3,58	3,70	3,57
Ниво на толерантност между учениците	3,34	3,31	3,36	3,37	3,31
Ниво на толерантност в между учители и ученици	3,85	3,90	3,80	3,84	3,85
Ниво на толерантност между учителите	4,18	4,27	4,11	4,15	4,22
Ниво на толерантност на директора към учениците	4,31	4,38	4,25	4,25	4,36

Средна оценка:

***5** – Много високо ниво на толерантност*

***1** – Много ниско ниво на толерантност*

Специалистите различават няколко вида агресия. Според Вас, кои от тях ги има във вашето училище?

Ученици	Всички	Пол		Възраст	
		Момиче	Момче	13-16	17-19
База	652	291	361	309	343
Вербалната агресия	73%	75%	70%	72%	73%
Пренебрежително, неуважително поведение	52%	55%	49%	47%	56%
Индиректна агресия	38%	47%	31%	32%	44%
Изолация на 1 или повече човека	36%	41%	32%	35%	36%
Физическа агресия	34%	30%	38%	36%	33%
Увреждане на материалната среда	22%	22%	22%	22%	22%
Не сме имали	13%	12%	13%	16%	10%
Наказания, които накърняват достойнството	12%	12%	12%	14%	10%

База: Всички респонденти

ВИДОВЕ АГРЕСИЯ – СТЕПЕН НА ПРОБЛЕМНОСТ

За кои бихте казали, че са били проблем, но напоследък вече не са?

Педагогически специалисти	Всички	Тип училище		
		Гимназия	Общообразователно училище	Друго училище
База	980	784	18	178
Физическа агресия	25%	25%	22%	24%
Увреждане на материалната среда	19%	20%	22%	15%
Изолация на 1 или повече човека	17%	18%	33%	12%
Индиректна агресия	15%	14%	11%	17%
Пренебрежително, неуважително поведение	15%	15%	22%	11%
Вербалната агресия	12%	12%	22%	10%
Инструментална агреси	9%	9%	6%	7%
Не сме имали	32%	30%	44%	42%

За кои бихте казали, че са най-голям проблем напоследък?

Педагогически специалисти	Всички	Тип училище		
		Гимназия	Общообразователно училище	Друго училище
База	980	784	18	178
Вербалната агресия	34%	35%	39%	27%
Пренебрежително, неуважително поведение	29%	31%	22%	17%
Увреждане на материалната среда	19%	20%	22%	15%
Индиректна агресия	18%	19%	28%	13%
Физическа агресия	11%	11%	6%	15%
Изолация на 1 или повече човека	11%	13%	17%	6%
Инструментална агреси	4%	4%		3%
Не сме имали	27%	24%	39%	37%

База: Всички респонденти

ПРОЯВА НА АГРЕСИЯ ОТ УЧЕНИЦИ КЪМ УЧЕНИЦИ

Имали ли сте случаи на нетолерантност от страна на ученици към ученици?

Педагогически специалисти	Всички	Тип училище		
		Гимназия	Общообразователно училище	Друго училище
База	980	784	18	178
Да	50%	50%	28%	50%
Не	44%	43%	67%	47%
Не знам	6%	7%	6%	3%

По какъв признак се е проявявала?

Педагогически специалисти	Всички	Тип училище		
		Гимназия	Общообразователно училище	Друго училище
База	485	391	5	89
Психо-емоционално поведение	62%	65%	60%	51%
Етнос	49%	51%	40%	39%
Социално-материален статус	44%	46%	80%	33%
Религия	25%	27%	40%	16%
Деца, които превъзхождат останалите деца в развитието си	24%	26%	20%	17%
Език	20%	22%	40%	14%
Физически увреждания	19%	14%		40%
Възраст	16%	11%		38%
Умствени увреждания	15%	8%	20%	45%
Различен цвят на кожата	11%	10%	40%	14%

База: Всички респонденти, които са казали, че има нетолерантност ученик-ученик /485 респ./

ПРОЯВА НА АГРЕСИЯ ОТ УЧЕНИЦИ КЪМ УЧИТЕЛИ

Имали ли сте случаи на нетолерантност, от страна на ученици, към учители или други членове на колектива?

Педагогически специалисти	Всички	Тип училище		
		Гимназия	Общообразователно училище	Друго училище
База	980	784	18	178
Да	20%	20%	17%	21%
Не	74%	75%	83%	71%
Не знам	6%	5%	0%	7%

По какъв признак се е проявявала?

Педагогически специалисти	Всички	Тип училище		
		Гимназия	Общообразователно училище	Друго училище
База	198	157	3	38
Възраст	43%	43%	67%	42%
Социално-материален статус	37%	36%	100%	40%
Психо-емоционално поведение	33%	31%	67%	40%
Етнос	28%	25%		42%
Език	16%	13%		32%
Религия	14%	13%		21%
Физически увреждания	11%	6%		29%
Деца, които превъзхождат останалите деца в развитието с	10%	10%		11%
Умствени увреждания	7%	2%		29%
Различен цвят на кожата	4%	4%		5%

База: Всички респонденти, които са казали, че има нетолерантност ученик-учител /198 респ./

ПРОЯВА НА АГРЕСИЯ ОТ УЧИТЕЛИ КЪМ УЧЕНИЦИ

Имали ли сте случаи на нетолерантност, от страна на учители към ученици?

Педагогически специалисти	Всички	Тип училище		
		Гимназия	Общообразователно училище	Друго училище
База	980	784	18	178
Да	6%	6%	6%	4%
Не	89%	88%	94%	91%
Не знам	6%	6%	0%	5%

По какъв признак се е проявявала?

Педагогически специалисти	Всички	Тип училище		
		Гимназия	Общообразователно училище	Друго училище
База	54	46	1	7
Социално-материален статус	41%	39%	100%	43%
Етнос	39%	37%		57%
Психо-емоционално поведение	37%	39%		29%
Умствени увреждания	22%	13%		86%
Деца, които превъзхождат останалите деца в развитието си	22%	24%		14%
Физически увреждания	17%	9%		71%
Възраст	15%	11%		43%
Език	13%	11%		29%
Религия	11%	11%		14%
Различен цвят на кожата	9%	9%		14%
Политическа принадлежност	7%	7%		14%

База: Всички респонденти, които са казали, че има нетолерантност учител-ученик /54 респ./

ПРОЯВА НА АГРЕСИЯ ОТ ЧЛЕНОВЕ НА КОЛЕКТИВА КЪМ УЧИТЕЛИ

Имали ли сте случаи на нетолерантност, от страна на от страна на членове на колектива към учители?

Педагогически специалисти	Всички	Тип училище		
		Гимназия	Общообразователно училище	Друго училище
База	980	784	18	178
Да	10%	10%	17%	9%
Не	85%	86%	83%	82%
Не знам	5%	5%	0%	9%

По какъв признак се е проявявала?

Педагогически специалисти	Всички	Тип училище		
		Гимназия	Общообразователно училище	Друго училище
База	94	75	3	16
Социално-материален статус	52%	51%	100%	50%
Психо-емоционално поведение	48%	49%	67%	38%
Възраст	26%	24%		38%
Политическа принадлежност	10%	9%	67%	
Етнос	7%	9%		
Религия	5%	7%		
Умствени увреждания	5%	3%		19%
Език	4%	4%		6%
Физически увреждания	2%	1%		6%
Различен цвят на кожата	2%	3%		
Друго	2%	3%		

База: Всички респонденти, които са казали, че има нетолерантност на членове на колектива към учители /94 респ./

ОБУЧЕНИЯ СВЪРЗАНИ С ТЕМАТА ЗА ТОЛЕРАНТНОСТТА В УЧИЛИЩЕ

Преминавали ли сте специално обучение или обучения, свързани с темата за толерантността в училище?

Педагогически специалисти	Всички	Тип училище		
		Гимназия	Общообразователно училище	Друго училище
База	980	784	18	178
Да	38%	36%	33%	48%
Не	56%	57%	67%	48%
Не знам	6%	7%	0%	4%

Били ли сте обучавани по някои от следните теми?

Педагогически специалисти	Всички	Тип училище		
		Гимназия	Общообразователно училище	Друго училище
База	375	284	6	85
Темата за толерантността в образователната система	65%	69%	50%	52%
Начини за справяне с различните форми на нетолерантност	55%	54%	67%	59%
Правата на децата	54%	51%	50%	62%
Различните форми на нетолерантност	50%	49%	67%	51%
Правата на човека	46%	44%	67%	51%
Документи за толерантността в образователната система	29%	29%	17%	29%
Антидискриминационни образователни дейности	28%	29%	33%	27%
Други	1%	1%		

База: Всички респонденти, които са казали, че са преминавали спец обучение /375 респ./

ОБУЧЕНИЯ ЗА ПРАКТИЧЕСКО СПРАВЯНЕ С РАЗЛИЧНИТЕ ФОРМИ НА АГРЕСИЯ

Обучавани ли сте как практически да се справяте с различните форми на агресия?

	Да	Не	Не мога да отговоря
База	980	784	18
Физическа агресия	32%	58%	10%
Вербална агресия	37%	54%	9%
Пренебрежително, неуважително поведение	31%	58%	10%
Индиректна агресия	25%	62%	12%
Изолация	24%	65%	12%
Инструментална агресия	18%	67%	15%

Видове агресия	Педагогически специалисти	Всички	Тип училище		
			Гимназия	Общообразователно училище	Друго училище
	База	980	784	18	178
Физическа агресия	**Да**	32%	29%	17%	51%
	Не	58%	61%	67%	40%
	Не мога да отговоря	10%	10%	17%	9%
Вербална агресия	**Да**	37%	34%	44%	48%
	Не	54%	57%	39%	45%
	Не мога да отговоря	9%	9%	17%	7%
Пренебрежително, неуважително поведение	**Да**	31%	28%	33%	44%
	Не	58%	61%	44%	49%
	Не мога да отговоря	10%	11%	22%	7%
Индиректна агресия	**Да**	25%	24%	22%	33%
	Не	62%	64%	56%	56%
	Не мога да отговоря	12%	12%	22%	11%
Изолация	**Да**	24%	23%	22%	28%
	Не	65%	65%	56%	62%
	Не мога да отговоря	12%	12%	22%	10%
Инструментална агресия	**Да**	18%	17%	11%	23%
	Не	67%	68%	61%	62%
	Не мога да отговоря	15%	15%	28%	15%

ОБУЧЕНИЯ ЗА ПРАКТИЧЕСКО СПРАВЯНЕ С РАЗЛИЧНИТЕ ФОРМИ НА АГРЕСИЯ

Какви обучения за справяне с различните форми на нетолерантност или агресия са преминати от страна на учениците?

Педагогически специалисти	Всички	Гимназия	Общообразователно училище	Друго училище
База	980	784	18	178
В час на класния/час на класа	20%	22%	6%	12%
Беседи, лекции	20%	19%	33%	25%
Събеседване, разговори, срещи	12%	12%	11%	16%
Тема "Превенция на агресивното поведение"	10%	8%	28%	14%
Училищна програма за толерантността	9%	9%		9%
Мултимедийни уроци и тренинги	8%	7%	11%	12%
Беседи от училищния психолог/педагогически съветник	6%	7%		5%
Тестове, анкети	5%	5%	6%	7%
Уважение към различията/приемане различията	4%	4%		7%
Индивидуални разговори	3%	3%		3%
Прожекции на филми	2%	2%		3%
Външни лектори, психолози, професионалисти	2%	2%		2%
Правата на човека и правата на децата	1%	2%		1%
Срещи с инспектори от детска педагогическа стая	1%	2%		1%
Тема "Приятелство и взаимопомощ"	1%	1%		3%
Проект "Успех"	1%	1%		1%
Взаимоотношения ученици-учители-родители	1%	1%		
Друго	19%	17%	33%	32%
Не са провеждани	6%	7%		3%
Не знам	34%	36%	28%	23%

Моля, оценете като цяло доколко са били полезни тези обучения за учениците?

Много полезни	20%	17%	44%	31%
По-скоро полезни	35%	35%	22%	34%
Нито високо, нито ниско	6%	6%	6%	7%
По-скоро не са полезни	1%	1%	0%	2%
Много ниско ниво на толерантност	0%	0%	0%	1%
Не мога да определя	38%	40%	28%	26%

Прилагали ли сте във вашето училище някакви иновативни антидискриминационни образователни дейности – превантивни или коригиращи?

Педагогически специалисти	Всички	Тип училище		
		Гимназия	Общообразователно училище	Друго училище
База	980	784	18	178
Да	40%	38%	44%	52%
Не	37%	38%	11%	35%
Не мога да отговоря	23%	25%	44%	13%

Чувствате ли се подготвен/а да се справяте с различните форми на нетолерантност и агресия?

Педагогически специалисти	Всички	Тип училище		
		Гимназия	Общообразователно училище	Друго училище
База	980	784	18	178
Да, нашият екип е много добре/отлично подготвен да се справя	16%	13%	53%	24%
Да, нашият екип е подготвен в голяма степен	71%	72%	35%	66%
Нашият екип е по-скоро неподготвен	13%	14%	6%	10%
Нашият екип не е подготвен изобщо	0%	0%	6%	0%

База: Всички респонденти

ПРЕДПОЧИТАНИ ТЕМИ ЗА ОБУЧЕНИЯ ЗА УЧИТЕЛИ

По кои от следните теми, свързани с толерантността, мислите, че трябва да бъдат проведени обучения с УЧИТЕЛИТЕ във Вашето училище?

Педагогически специалисти	Всички	Тип училище		
		Гимназия	Общообразователно училище	Друго училище
База	980	784	18	178
Развитие на комуникация между училище, семейство, социална среда, в която децата живеят и обществото като цяло	56%	57%	61%	48%
Подобряване на микроклимата – психоемоционалната атмосфера	37%	37%	44%	37%
Приемане на всякакъв вид етнически и междукултурни различия	29%	31%	11%	25%
Развитие на различни интеркултурни дейности на учениците, учителите и общо между тях	29%	30%	22%	29%
Демократичност в управлението. Допускане на учениците във вземането на решения в училището	27%	31%	22%	10%
Използване на възможностите на изкуството, за да се даде положителна оценка на различните култури	26%	23%	39%	38%
Приемане на хора с физически и психически увреждания	26%	26%	28%	25%
Зачитане на правата на детето на практика	23%	22%	28%	26%
Въвличане на учителите в дейности, свързани с толерантността	23%	23%	22%	21%
Интеркултурно образование - налагане на интеркултурен подход във всички области на организация и живот на училището	21%	21%	44%	20%
Стимулиране на взаимна солидарност и приемане в общностите	16%	16%	11%	16%
Плурализъм в придобиването на знания	11%	12%	17%	6%
Политическа атмосфера на плурализъм	5%	5%	6%	5%
Положителна оценка и признание на нуждата от присъствието на майчиния език в училище	4%	3%	11%	4%
Без отговор	2%	2%		4%

База: Всички респонденти

ПРЕДПОЧИТАНИ ТЕМИ ЗА ОБУЧЕНИЯ ЗА УЧЕНИЦИ

По кои от следните теми, свързани с толерантността, мислите, че трябва да бъдат проведени обучения с УЧЕНИЦИТЕ във Вашето училище?

Педагогически специалисти	Всички	Тип училище		
		Гимназия	Общообразователно училище	Друго училище
База	980	784	18	178
Приемане на всякакъв вид етнически и междукултурни различия	47%	50%	33%	33%
Приемане на хора с физически и психически увреждания	43%	45%	50%	36%
Развитие на комуникация между училище, семейство, социална среда, в която децата живеят и обществото като цяло	36%	38%	33%	32%
Използване на възможностите на изкуството, за да се даде положителна оценка на различните култури	27%	24%	39%	37%
Подобряване на микроклимата – психоемоционалната атмосфера	26%	27%	33%	21%
Стимулиране на взаимна солидарност и приемане в общностите	26%	25%	39%	26%
Зачитане на правата на детето на практика	23%	22%	28%	31%
Развитие на различни интеркултурни дейности на учениците, учителите и общо между тях	22%	23%	17%	20%
Демократичност в управлението. Допускане на учениците във вземането	18%	20%	11%	8%
Интеркултурно образование - налагане на интеркултурен подход във всички области на организация и живот на училището	13%	14%	22%	9%
Плурализъм в придобиването на знания	8%	9%	6%	5%
Въвличане на учителите в дейности, свързани с толерантността	7%	7%	11%	8%
Положителна оценка и признание на нуждата от присъствието на майчиния език в училище	3%	3%		4%
Политическа атмосфера на плурализъм	2%	2%		2%

ЛИЧНО ПРЕДПОЧИТАНИ ТЕМИ ЗА ОБУЧЕНИЯ ЗА УЧИТЕЛИ – НАПРАВЛЕНИЕ 1

По кои от следните конкретни теми за обучение по толерантност Вие лично бихте искали да преминете обучение? - Направление 1: Толерантността през призмата на взаимодействие между семейство, училище и местна общност

Педагогически специалисти	Всички	Тип училище		
		Гимназия	Общообразователно училище	Друго училище
База	980	784	18	178
Развиване на толерантността в училище чрез осъществяване на съвместни дейности и проекти между учители, родители и ученици	41%	44%	22%	33%
Развитието на комуникацията между училище, семейство и местна общност за изграждане на нагласа към толерантност	37%	36%	61%	42%
Обучения по разработване на проекти за развитието на различни интеркултурни дейности, в които да участват ученици, учители и родители	36%	36%	22%	39%
Без отговор	7%	6%	11%	8%

База: Всички респонденти

ЛИЧНО ПРЕДПОЧИТАНИ ТЕМИ ЗА ОБУЧЕНИЯ ЗА УЧИТЕЛИ – НАПРАВЛЕНИЕ 2

По кои от следните конкретни теми за обучение по толерантност Вие лично бихте искали да преминете обучение? – Направление 2: Теми, насочени към изграждане на толерантна среда в училище, чрез подобряване на психо-климата в училище

Педагогически специалисти	Всички	Тип училище		
		Гимназия	Общообразователно училище	Друго училище
База	980	784	18	178
Умения за водене на диалог: приемане на различните мнения и възгледи. Плурализъм на знанията и образователните подходи	38%	38%	50%	36%
Обмен на опит и добри практики между различни училища за справяне с прояви на нетолерантост в училище	37%	36%	56%	37%
Обучение в медиация (посредничество) при решаване на конфликти	32%	29%	39%	43%
Превенция на нетолерантността чрез подобряването на психо-емоционалната атмосфера в училище. Развитие на умения за справяне с различните видове нетолерантност	32%	30%	22%	42%
Обучения за изграждане и управление на екипи. Толерантността във взаимоотношенията на екипа	31%	31%		33%
Подходи и начини за създаване на толерантна среда в чуждестранни (или в Европейските) образователни системи: представяне на добри практики	20%	20%	11%	19%
Демократичното образование и толерантността във взаимоотношенията в училището	14%	15%	11%	11%
Иновативни антидискриминационни образователни дейности и превантивни мерки за антидискриминация	13%	13%	17%	10%
Без отговор	1%	1%		3%

ЛИЧНО ПРЕДПОЧИТАНИ ТЕМИ ЗА ОБУЧЕНИЯ ЗА УЧИТЕЛИ – НАПРАВЛЕНИЕ 3

По кои от следните конкретни теми за обучение по толерантност Вие лично бихте искали да преминете обучение? - Направление 3: Толерантността през призмата на по-широк културен подход към приемане на различията

Педагогически специалисти	Всички	Тип училище		
		Гимназия	Общообразователно училище	Друго училище
База	980	784	18	178
Човешката личност през 21 век. Уважение към човешките права и приемане на различността. Практически измерения на толерантността към човешката личност в училищната среда	34%	36%	33%	24%
Използване на възможностите на изкуството, за да се оцени приноса на различните култури – обучения комбинирани с арт занимания (песни, танци, изобразително и приложно изкуство)	28%	27%	33%	33%
Хората с физически и психически увреждания – да се поставим на тяхното място: стимулиране на взаимна солидарност и приемане в общността“ (обучения със задължително	25%	23%	6%	39%
Различията между хората: етносите и културите на земята (в Европа) през 21 век – богатството на човечеството	23%	24%	11%	21%
Всеки може да бъде полезен: истории на личности, постигнали успешна реализация и принос към обществото, независимо от увреждането си	23%	23%	11%	25%
Възрастовите различия – толерантност към спецификата и измененията на личността в зависимост от жизнения цикъл, в който се намира	23%	24%		17%
Толерантност към личността на детето: преосмисляне на детските права и детското участие във вземането на решения в училище и вкъщи	21%	19%		29%
Без отговор	6%	6%	6%	3%

ДРУГИ ЛИЧНО ПРЕДПОЧИТАНИ ТЕМИ ЗА ОБУЧЕНИЯ ЗА УЧИТЕЛИ

Има ли други теми или конкретни други обучения във връзка с темата за толерантността в училище, които не са били споменати дотук, по които искате да бъде обучен/а?

Педагогически специалисти	Всички	Тип училище		
		Гимназия	Общообразователно училище	Друго училище
База	980	784	18	178
Не знам/Достатъчни са	94,1%	94,8%	100,0%	90,4%
Има много теми	2,1%	1,8%		3,9%
Обучителни семинари	0,4%	0,5%		
Управление на стреса и емоциите	0,4%			2,2%
Да се задълбочи връзката във взаимоотношенията учител-учени	0,4%	0,4%		0,6%
Тренинг с ученици и учители	0,2%	0,3%		
Информация за "различните" високонадарени деца	0,2%	0,3%		
Уважение към историята и различните култури	0,2%	0,1%		0,6%
Зачитане авторитета и професионализма на учителя	0,2%	0,3%		
Други	2,5%	1,8%		4,2

Графични резултати – ученици

РАЗБИРАНЕ ЗА ТОЛЕРАНТНОСТ

Какво според Вас означава „толерантност“?

Ученици	Всички	Пол		Възраст	
		Момиче	Момче	13-16	17-19
База	652	291	361	309	343
Уважаване и зачитане на личността и мнението на другия	67%	69%	66%	65%	70%
Приемане на всички различия между хората, на различните хора	62%	61%	62%	59%	64%
Да разбираш другия - да има диалог – взаимно чуване и отстъпчивост от двете страни	50%	55%	45%	49%	50%
Да помагаш на другите, добронамереност и съпричастност	48%	51%	46%	48%	48%
Равнопоставеност - равни човешки права	40%	45%	36%	38%	41%
Да даваш възможност за изява и на другите	38%	42%	35%	37%	38%
Добри взаимоотношения в колектива	35%	35%	34%	33%	37%
Да спазваш социалните норми и правила за поведение	33%	37%	29%	28%	37%
Липса на всякакъв вид агресия	31%	34%	29%	33%	29%
Разрешаване на проблемите чрез общуване, сътрудничество	30%	35%	25%	30%	29%
Право на избор	21%	24%	19%	20%	23%
Гъвкавост, отвореност към нови идеи	14%	13%	15%	15%	13%
Не знам	1%	1%	1%	2%	0%

База: Всички респонденти

ОЦЕНКА НА НИВОТО НА ТОЛЕРАНТНОСТ И ВИДОВЕ АГРЕСИЯ В УЧИЛИЩЕ

Как бихте оценили като цяло нивото на толерантност към различността във Вашето училище като цяло и в отношенията между:

Ученици	Всички	Пол		Възраст	
		Момиче	Момче	13-16	17-19
База	652	291	361	309	343
Ниво на толерантност в училището като цяло	3,63	3,69	3,58	3,70	3,57
Ниво на толерантност между учениците	3,34	3,31	3,36	3,37	3,31
Ниво на толерантност в между учители и ученици	3,85	3,90	3,80	3,84	3,85
Ниво на толерантност между учителите	4,18	4,27	4,11	4,15	4,22
Ниво на толерантност на директора към учениците	4,31	4,38	4,25	4,25	4,36

Средна оценка:

***5** – Много високо ниво на толерантност*

***1** – Много ниско ниво на толерантност*

Специалистите различават няколко вида агресия. Според Вас, кои от тях ги има във вашето училище?

Ученици	Всички	Пол		Възраст	
		Момиче	Момче	13-16	17-19
База	652	291	361	309	343
Вербалната агресия	73%	75%	70%	72%	73%
Пренебрежително, неуважително поведение	52%	55%	49%	47%	56%
Индиректна агресия	38%	47%	31%	32%	44%
Изолация на 1 или повече човека	36%	41%	32%	35%	36%
Физическа агресия	34%	30%	38%	36%	33%
Увреждане на материалната среда	22%	22%	22%	22%	22%
Не сме имали	13%	12%	13%	16%	10%
Наказания, които накърняват достойнството	12%	12%	12%	14%	10%

ПРОЯВА НА АГРЕСИЯ ОТ УЧЕНИЦИ КЪМ УЧЕНИЦИ

Има ли случаи на нетолерантност (неприемане, изолиране или открита агресия), между УЧЕНИЦИТЕ?

Ученици	Всички	Пол		Възраст	
		Момиче	Момче	13-16	17-19
База	652	291	361	309	343
Да	74%	77%	72%	71%	77%
Не	19%	15%	22%	23%	16%
Не знам/Не мога да отговоря	7%	8%	6%	6%	7%

Какъв вид нетолерантност се проявява към тях?

Ученици	Всички	Пол		Възраст	
		Момиче	Момче	13-16	17-19
База	483	224	259	219	264
Вербалната агресия	83%	85%	81%	84%	82%
Пренебрежително, неуважително поведение	54%	60%	49%	53%	55%
Индиректна агресия	40%	47%	34%	33%	45%
Физическа агресия	39%	31%	46%	44%	35%
Изолация на някого или група деца	37%	40%	34%	37%	37%
Наказания, които накърняват достойнството	6%	5%	7%	6%	6%
Друга	1%	1%	2%	2%	1%

База: Всички респонденти, които са казали, че има нетолерантност ученик-ученик /483 респ./

ПРОЯВА НА АГРЕСИЯ ОТ УЧЕНИЦИ КЪМ УЧИТЕЛИ

Имате ли случаи на нетолерантност (неприемане, изолиране или открита агресия), от страна на УЧЕНИЦИ КЪМ УЧИТЕЛИ?

Ученици	Всички	Пол		Възраст	
		Момиче	Момче	13-16	17-19
База	652	291	361	309	343
Да	40%	46%	35%	38%	42%
Не	51%	46%	55%	53%	49%
Не знам/Не мога да отговоря	9%	9%	10%	9%	10%

Какъв вид нетолерантност се проявява към тях?

Ученици	Всички	Пол		Възраст	
		Момиче	Момче	13-16	17-19
База	260	133	127	117	143
Пренебрежително, неуважително поведение	70%	74%	66%	66%	73%
Вербалната агресия	63%	59%	68%	68%	59%
Индиректна агресия	16%	14%	18%	13%	19%
Физическа агресия	7%	5%	9%	11%	4%
Изолация на някого или група деца	5%	3%	7%	3%	6%
Наказания, които накърняват достойнството	3%	2%	5%	3%	3%
Друга	1%		2%	1%	1%

База: Всички респонденти, които са казали, че има нетолерантност ученик-учител /280 респ./

ПРОЯВА НА АГРЕСИЯ ОТ УЧИТЕЛИ КЪМ УЧЕНИЦИ

Имали ли сте случаи на нетолерантност, от страна на учители към ученици?

Ученици	Всички	Пол		Възраст	
		Момиче	Момче	13-16	17-19
База	652	291	361	309	343
Да	23%	22%	24%	24%	23%
Не	66%	67%	66%	67%	66%
Не знам/Не мога да отговоря	10%	11%	10%	10%	11%

Какъв вид нетолерантност се проявява към тях?

Ученици	Всички	Пол		Възраст	
		Момиче	Момче	13-16	17-19
База	152	64	88	73	79
Вербалната агресия	63%	69%	59%	66%	61%
Пренебрежително, неуважително поведение	40%	33%	45%	37%	43%
Наказания, които накърняват достойнството	25%	19%	30%	25%	25%
Изолация на някого или група деца	22%	20%	23%	21%	23%
Физическа агресия	8%	5%	10%	8%	8%
Индиректна агресия	6%	8%	5%	7%	5%
Друга	1%		1%	1%	

База: Всички респонденти, които са казали, че има нетолерантност учител-ученик /152 респ./

ОБУЧЕНИЯ СВЪРЗАНИ С ТЕМАТА ЗА ТОЛЕРАНТНОСТТА В УЧИЛИЩЕ

Преминавали ли сте специални обучения, свързани с темата за толерантността в училище?

Ученици	Всички	Пол		Възраст	
		Момиче	Момче	13-16	17-19
База	652	291	361	309	343
Да	40%	43%	37%	40%	40%
Не	47%	43%	50%	45%	49%
Не си спомням	13%	14%	13%	15%	12%

По кои от тези теми сте учили в училище или в специално обучение?

Ученици	Всички	Пол		Възраст	
		Момиче	Момче	13-16	17-19
База	260	126	134	124	136
Агресията в училище - различните форми на агресия	54%	60%	48%	52%	55%
Правата на децата	52%	58%	46%	53%	51%
Правата на човека	48%	49%	48%	48%	49%
Приемане на различните култури и етноси	38%	39%	38%	39%	38%
Подобряване на отношенията в училище - между учениците	37%	44%	31%	35%	39%
Начини за справяне с различните форми на агресия	36%	41%	31%	40%	32%
Умения за решаване на конфликти	35%	38%	31%	40%	29%
Приемане на различните деца	30%	34%	26%	28%	32%
Подобряване на отношенията в училище-учителите и учениците	29%	37%	22%	29%	29%
Създаване на екипи - учене за оказване на взаимна помощ	28%	35%	22%	27%	29%
Умения за приемане на чужди мнения	21%	24%	18%	20%	21%
Демократичност в управлението на училището	17%	18%	15%	11%	21%
Някакви други теми, непосочени по-горе	0%		1%		1%

База: Всички респонденти, които са казали, че са преминавали спец обучение /260 респ./

ЛИЧЕН ИНТЕРСЕ КЪМ ТЕМИ ЗА ОБУЧЕНИЯ СВЪРЗАНИ С ТОЛЕРАНТНОСТТА

Кои от тези теми, изброени в таблицата, са ви интересни на Вас лично и бихте искали да Ви обучават по тях?

Ученици	Всички	Пол		Възраст	
		Момиче	Момче	13-16	17-19
База	652	291	361	309	343
Умения за решаване на конфликти	36%	41%	32%	37%	36%
Правата на човека	36%	37%	35%	36%	36%
Демократичност в управлението на училището	30%	34%	27%	30%	30%
Начини за справяне с различните форми на агресия	29%	36%	23%	28%	31%
Подобряване на отношенията в училище - между учениците	28%	31%	26%	26%	30%
Правата на децата	28%	28%	27%	31%	24%
Умения за приемане на чужди мнения	26%	29%	23%	22%	29%
Агресията в училище - различните форми на агресия	24%	27%	22%	23%	24%
Създаване на екипи - учене за оказване на взаимна помощ	22%	28%	18%	22%	23%
Подобряване на отношенията в училище-учителите и учениците	21%	22%	20%	18%	24%
Приемане на различните деца	20%	24%	18%	20%	20%
Приемане на различните култури и етноси	19%	24%	15%	21%	17%
Без отговор	8%	7%	10%	9%	8%

База: Всички респонденти

УЧАСТИЕ В ПРОЕКТИ

Участвали ли сте в някакви дейности или проекти, ЗАЕДНО с:

Ученици	Всички	Пол		Възраст	
		Момиче	Момче	13-16	17-19
База	652	291	361	309	343
деца или младежи от други училища	38%	35%	40%	39%	36%
деца или младежи от други градове	20%	20%	21%	20%	20%
учители и родители, извън училище	18%	20%	17%	17%	19%
деца или младежи от домове за деца без родителска грижа	12%	14%	10%	14%	10%
деца или младежи от чужбина	11%	11%	11%	10%	11%
Нито едно от посочените	44%	44%	43%	41%	45%

База: Всички респонденти